

• megyei és fővárosi
vállalkozásfejlesztési
alapítványok •

*Magyar Vállalkozásfejlesztési Hálózat Konzorcium
(MVHK)*

Mikrohitelezési szektor Magyarországon mikrohitelezés a KKV-k számára

Írta: Kovács István¹

Székfű Tibor² írásainak felhasználásával

2007. szeptember

¹ Kovács István: a PRIMOM Vállalkozásélénkítő Alapítvány ügyvezető igazgatója, a Magyar Vállalkozásfejlesztési Hálózat Konzorcium elnöke

² Székfű Tibor: A Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (Fejér Enterprise Agency) ügyvezető igazgató helyettes, finanszírozási igazgató

1. NEMZETI KÖRNYEZET

Magyarország gazdasága

Magyarország gazdasági rendszere, alkotmánya szerint tisztességes piaci versenyre és a mindenkinek járó, államilag garantált minimális gazdasági biztonságra épülő szociális piacgazdaság. Magyarország az Európai Unión belül inkább kevésbé fejlettnak számít. Bruttó hazai termék (GDP) folyamatosan dinamikusan nőtt, 2006-ban 23.752 milliárd forint (kb. 95 milliárd euró volt), az egy főre eső bruttó hazai termék 2.340.000 forint/fő, (kb. 9.360 euró/fő) Magyarországon az Európai Unió átlagához képest alacsonyak a bérek, viszont magasak az élők munkát terhelő költségek, adók. (A havi bruttó bérek átlaga 2006-ban 178 ezer forint volt, kb. 712 euró). (A tanulmányban szereplő adatokat 250 forint/euró árfolyamon számítottuk át, s kerekítve alkalmaztuk.) A munkanélküliségi ráta 2001. évtől a foglalkoztatottak számának növekedése ellenére kismértékben nő, 2006-ban 7,5 %-os volt. A nem piacépes tudással vagy alacsony képzettséggel rendelkező emberek körében magas a strukturális jellegű munkanélküliség, és jelentős a szegénység is.

Magyarország a fejlett ipari országokhoz hasonlóan egyre korosodó népességgel rendelkezik. Az aktivitási ráta 53-54 %-os szintje kifejezetten alacsonynak mondható.³

Magyarország államháztartása folyamatosan deficitese, az elmúlt évben a hiány mértéke az Unió országai között a legmagasabb volt. A államadóság szintje 2006-ban az éves bruttó hazai termék (GDP) 66 %-ára nőtt, mely 2007-ben a konvergencia program hatására 60 % körül lesz.⁴ A Kormány által tervezett és az EU által is elfogadott konvergenciaprogram most radikálisan csökkenti a hiányt, ami jelentős megszorításokkal és feszültségekkel jár.

A magyar gazdaságban egyre erősebb a szolgáltató szektor szerepe, gazdasági szerkezete megegyezik a fejlett ipari országokéval. A magyar gazdaság fejlődése szempontjából kimagasló jelentőségű a döntően multinacionális tulajdonú cégek által végzett feldolgozóipari tevékenység, gépgyártás, autógyártás. Magyarország természeti kincsekben szegény ország, gazdasága jelentős behozatalra szorul, fizetési mérlege, ezen belül külkereskedelmi mérlege is deficitese.

Több szakértő meglehetősen aggasztónak tartja a gazdagok és a szegények közötti olló nyílását, ami jelentős társadalmi feszültségeket generál. *(Magyarországon egyes felmérések szerint ma 2,7 millióan élnek a létminimum alatt, évente 100 ember megfagy, és a hajléktalanok száma meghaladja a 100 ezret. Mintegy félmillió ember alultáplált, ebből 300 ezer gyermek! A korábbi hagyományos szociális ellátás leszűkült a kormányzati költségvetés kiadásainak csökkentése miatt. A lakosság megtakarításait az infláció lényegében erodálta.)*⁵

³ <http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hunxftp/idoszaki/fmf/fm20612.pdf>

⁴ www.pm.gov.hu - Főbb makrogazdasági jelzőszámok - éves adatok

⁵ Szabó Antal: Mikrohitelek a világban című tanulmány

A KKV-k szerepe a magyar gazdaságban, s a KKV –k forrásellátottsága

A mikro-, kis- és középvállalkozások jelentős szerepet töltenek be az ország gazdasági életében: az alkalmazottak 65 %-át foglalkoztatják, a bruttó hozzáadott érték felét állítják elő, az exportértékesítés 36 %-át realizálják. Termelékenységük elmarad a nagyvállalatokétól, a gazdaság szerkezeti modernizációjában csak töredékük képes aktívan részt venni. Többségük gazdálkodását magas munkaerő- és alacsony tőkeintenzitás jellemzi. Jóval nagyobb szerepet vállalnak a foglalkoztatásból, mint amit az árbevételeik és jövedelemtermelésük mutat. Nemzetközi összehasonlításban a magyar kis- és a nagyvállalkozások közötti különbség meglehetősen nagy.

A regisztrált vállalkozások száma a gazdasági tevékenységet folytató, adószámmal rendelkező magánszemélyekkel együtt meghaladja az 1,2 milliót, azonban a működő vállalkozások száma nem éri el a 800 ezret. Öröndetes, hogy foglalkoztatott nélküli vállalkozások száma csökken, s a több főt foglalkoztató mikrovállalkozások száma folyamatosan nő, bár még mindig az 1 főt foglalkoztató mikrovállalkozásból van a legtöbb.

A Magyarországon működő vállalkozások 99,9 %-a mikro-, kis- vagy középvállalkozás. Ezen belül az alkalmazott nélküli, illetve 1-9 fős vállalkozásokat együttesen jelentő mikro vállalkozások aránya magas (az összes működő vállalkozás 95,1 %-a), míg különösen a középvállalkozásoké nemzetközi összevetésben alacsony. Az egyik legnagyobb probléma, hogy a magyar mikrovállalkozások teljesítménye (árbevétele) valamint tőke ereje, és lényegesen elmarad az EU 15-ök átlagától.

A szektorba tartozó vállalkozások fejlődésének és hatékony működésének (és egyáltalán a fennmaradásnak) jelentős gátja volt, hogy az ország lakossága nem rendelkezett jelentős vállalkozói hagyományokkal, tapasztalattal és vállalkozói ismeretekkel. A magyar vállalkozói réteg nem rendelkezik olyan visszamenőlegesen több generációs vállalkozói múlttal, ami lehetővé tette volna a tőkefelhalmozást. Jellemző a mikro-, és kisvállalkozók alultőkésítettsége és forráshiánya. Továbbá a pénzpiac profitorientált szereplői idegenkednek a vállalkozói kör finanszírozásától, aminek okai a következők:

- a kis összegű hitelek **alacsony jövedelmezőségűek (jelentős tanácsadási és utógondozási igény** miatt **alacsony bevételehez magas költségek párosulnak),** valamint a vissza nem fizetés kockázata jóval magasabb.
- Kockázatnövelő tényező, hogy a vállalkozások többségének nem értékelhető a vállalkozói múltja. *(Ez a vállalkozói szféra jelentős mértékben a „szürke gazdaság” területéről fedezi önfenntartását, a könyvelési adataik tekintetében tartósan „veszteséges” vállalkozások is képesek működni, ez azonban a Bankszektor számára nem értékelhető.)*
- A visszafizetés kockázatából adódóan a kilencvenes évek elején-közepén tömeges és jelentős veszteségeket szenvedtek el hitelező szervezetek, így rossz tapasztalataik miatt jelenleg is túlságosan „óvatos” üzletpolitikát folytatnak.

A profitorientált pénzügyi szektort a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének 2006. évre vonatkozó „gyors” elemzése szerint a *fokozódó verseny, növekvő profit éhség, nagyobb kockázatvállalás, romló hitelporfólió, lassuló üzletméret növekedés, erősödő verseny a forrásokért és gyengülő eszközjövdelmezőség* jellemzi.

Ezt jelzi a piaci szereplők száma is: 37 bank, 8 szakosított hitelintézet, 156 takarékszövetkezet, 5 hitelszövetkezet, 238 pénzügyi vállalkozás, illetve 321 határon átnyúló szolgáltatást nyújtó hitelintézet, 22598 hitelintézeti ügynök, és 8669 pénzügyi vállalkozásokat képviselő ügynök.

Az egyre élesedő verseny következtében ezek a szervezetek vállalkozói hiteltermékekkel egyre inkább a kockázatosabb mikro- és kisvállalkozói hitelezés felé fordulnak, ennek ellenére a mikrovállalkozások döntő hányada még mindig hitel nélkül működik.

Összefoglalva: Magyarországon van ma egy igen széles mikrovállalkozói, valamint önfoglalkoztatásra esélyes lakossági réteg, amelynek fejlesztése szociális és/vagy gazdasági szempontból szükséges és lehetséges lenne, de amelyeknek fejlesztési forrás igényét a pénzügyi szereplők még nem elégítik ki. Ez a réteg várhatóan még hosszú ideig potenciális célcsoportja lesz az államilag támogatott mikrofinanszírozási programoknak

2. A MIKROFINANSZÍROZÁS EREDETE MAGYARORSZÁGON

Országos Mikrohitel Programot (National Microcredit Scheme - MCS) az Európai Unió Bizottsága és a Magyar Kormány 1991-ben indította a Phare kis- és középvállalkozás fejlesztési programja keretében. Az Európai Közösségek (Európai Unió) PHARE programja kezdetben csak két országot kívánt támogatni. Elnevezése a rövidítésből ered: Segélyprogram Lengyelország és Magyarország Gazdasági Átalakításához, (Poland-Hungary Assistance for the Reconstruction of the Economy).

A magyar PHARE KKV program fő célja volt: a foglalkoztatás és a gazdaság szerkezetátalakítás elősegítése a KKV szektor fejlesztésével. Az 1990-es rendszerváltás küszöbén a Magyar Kormány és az Európai Unió is kiemelkedően fontosnak tartotta a kis- és középvállalkozók számának, gazdasági súlyának megerősítését, valamint a vállalkozás-élénkítő intézményrendszer kiépítését.

E célok elérése érdekében az Európai Unió 1991-től Phare forrásokból jelentős anyagi és szakmai segítséget nyújtott **a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok létrehozására, azok munkaszervezeteinek a Helyi Vállalkozói Központok (továbbiakban: HVK) felállítására, munkatársaik kiképzésére, valamint az alapítványok által nyújtott vállalkozástámogató programok beindítására és működtetésére.**

A megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok® országos hálózata 1996-ra az egész országot lefedte. (A kísérleti programban először 6 megyében jöttek létre HVK-k, majd a sikeres működés eredményeként mind a 19 megyében és a fővárosban.) A Hálózat tagjai az EU-s normáknak megfelelően: szektor-semlegesek, a decentralizálás és regionalitás elve alapján működnek, széleskörű helyi támogatottságra és összefogásra épülnek.

A HVK-k PHARE által finanszírozott alaptervékenységei: tanácsadás, képzés, ingatlan (inkubátorház, ipari park), és mikrohitel biztosítása, valamint fejlesztési programok generálása.

Már 1991. évben megfogalmazódott az Országos Mikrohitel Program koncepciója. A Phare szakértők abból a - fejlett piacgazdaságokban is ismert - problémából indultak ki, miszerint a legtöbb mikro és kisvállalkozás nem hitelképes a profitorientált hitelintézeteknél. Ez piaci kudarcként jelenik meg (*market failures*), hiszen a piaci mechanizmus nem megfelelően működik (*nem alakul ki megfelelő kínálat a permanens módon jelenlévő keresletre*). Ennek megoldása nemzetgazdasági érdek, ezért indokolttá és szükségessé teszi a kormányzati beavatkozást.

Az Európai Közösségek Bizottsága az 1990-es magyar Phare költségvetés KKV szektorba irányuló 21 millió ECU-s támogatásából 1,15 millió ECU-t különített el a beindítandó program finanszírozására.

Magyarország első mikrofinanszírozási konstrukcióját - Európában is az elsők között - 1992-től kezdték el működtetni a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok ® (HVK-k), az MVA pénzügyi közvetítése és szakmai koordinációja mellett. A programhoz a forrásokat a Phare *(és társfinanszírozóként a Magyar Kormány)* biztosította feltételhez kötött céltámogatás formájában.

A program kézikönyvét és feltételrendszerét egy Brit szakértő cég dolgozta ki magyar szakemberek közreműködésével, a hazai sajátosságok és jogi háttér figyelembevételével.

A programot mind a mai napig a HVK-k bonyolítják, 15 éves tapasztalat alapján egyre magasabb színvonalon.

A mikrohitel program rendelkezésére álló alapok összege folyamatosan nőtt Phare és a kormányzati forrásokból, ma kb. 60 millió euró nagyságú.

A jelenlegi mikrohitel program egy szerves fejlődés eredménye, mely egy-egy időszakban nem volt mentes szabályozási, finanszírozási és működtetési hibáktól sem, amelyekből azonban ez ideig mindig meg tudott újulni. Jelenleg az Országos Mikrohitel Program mellett – *megyéenként változó arányú és jelentőségű finanszírozási hányaddal* – **Helyi Mikrohitel Programok** is működnek, melyek ismertetésére a 4. fejezetben térünk ki.

3. A MIKROFINANSZÍROZÁSI SZEKTOR FŐBB SZEREPLŐI

A fejezetben bemutatott szervezetek összefoglaló ábráját az 1. sz. táblázat tartalmazza.

3.1 Állami szereplők

A kormány kompetenciájába tartozik a KKV fejlesztési politika és program kialakítása, s ahhoz szükséges támogató jogszabályi háttér, valamint intézményrendszer és források létrehozása, biztosítása. Ezen belül fontos elem a KKV-k forráshoz juttatásának elősegítése. Magyarországon a mikrofinanszírozáshoz kapcsolódó jogszabályi és intézményi háttér kialakítása is jórészt megtörtént, már csak annak finomhangolása szükséges, valamint az aktuális programok pontos meghatározása és működtetése.

3.1.1 A Gazdasági és Közlekedési Minisztérium (GKM)

A mikrofinanszírozás kormányzati irányítása szempontjából ki kell emelni a GKM szerepét, mert a GKM látja el mikrofinanszírozáshoz közvetlenül kapcsolódó országos hatáskörű szervezetek többségének felügyeletét (pl. az MVA, MFB, MAG), másrészt a Kormány 2163/2004. (VII. 5.) sz. határozata alapján a gazdasági és közlekedési miniszter gyakorolja az állami tulajdonú Mikrohitel Alapokhoz kapcsolódó tulajdonosi jogokat, és látja el az Országos Mikrohitel Program kormányzati felügyeletét. A GKM delegálja az Országos Mikrohitel Bizottság elnökét is.

3.2 A mikrofinanszírozáshoz közvetlenül kapcsolódó Országos hatáskörű szervezetek

3.2.1 A Magyar Vállalkozásfejlesztési Hálózat Konzorcium non-profit kft-t (korábban: Országos Vállalkozásfejlesztési Konzorcium, OVK Kht.) a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok ® hozták létre non-profit szervezetek non-profit hálózataként.

A MIKROFINANSZÍROZÁSI SEKTOR FŐBB SZEREPLŐI

1. sz. táblázat

Összefoglaló tábla

1. Kormányzati szint	Magyar Köztársaság Kormánya							
2. Országos szint	A mikrofinanszírozáshoz közvetlenül kapcsolódó országos hatáskörű szervezetek			A mikrofinanszírozáshoz közvetetten kapcsolódó országos hatáskörű szervezetek				
3. Helyi végrehajtói szint	2.1. MVHK (Magyar Vállalkozásfejlesztési Hálózat Konzorcium); korábban OVK Kht. (Országos Vállalkozásfejlesztési Konzorcium Kht.)	2.2. MVA (Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány)	2.3. MFB (Magyar Fejlesztési Bank Rt.)	2.4. Hitelgarancia Zrt.	2.5. MAG Zrt. (Magyar Gazdaságfejlesztési Központ Támogatás-közvetítő Zrt.) Magyar Vállalkozásfinanszírozási Zrt.	Egyéb állami szervezetek : - ÁFSZ	Egyéb pénzügyi szereplők: - bankok - Takarékszövetkezetek	Egyéb non-profit szervezetek: - Életpálya Alapítvány - Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány
	19 megyei és a fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítvány (HVK-k)			Potenciális JEREMIE Mikrohitel nyújtók: HVK-k			- bankfiókok - takarékszövetkezet fiókok - bank ügynökök - Mikrohitel Rt.	

Forrás: Kovács István szerkesztése nyomán

Egy, az Európai Unió által kezdeményezett tanulmány (melyet a DFC nemzetközi tanácsadó szervezet készített 1999-2000-ben), a vállalkozásfejlesztési alapítványok szorosabb együttműködésének kialakítását javasolta, egy piaci alapon működő konzorcium létrehozásával. A tanácsadók több HVK működését európai színvonalúnak minősítették, s legfőbb problémának az irányítási, szabályozási és a hálózati együttműködési hiányosságokat tekintették.

E javaslatra 2000. április 28-án az alapítványok létrehozták –még jogi személyiség nélküli szervezetként- a Magyar Vállalkozásfejlesztési Hálózat Konzorciumot, melyhez az MVA –az eredeti tervek ellenére- nem csatlakozott. 2003. decemberében az alapítványok a Konzorcium szervezésében létrehozták az Országos Vállalkozásfejlesztési Konzorcium Kht-t, abból a célból, hogy a Hálózat most már önállóan pályázzon programokra, feladatokra, valamint a korábban nem kellően végzett hálózat menedzselést, fejlesztést közös forrásból, együttesen végezzék. Az OVK Kht. 2007-ben változtatta meg nevét Magyar Vállalkozásfejlesztési Hálózat Konzorcium (MVHK) non-profit kft-re, (hogy a jogi személyiségű gazdasági társaság neve megegyezzen a korábbi konzorciummal).

A konzorciumi együttműködés erősítésére az MVHK kifejlesztett egy internet alapú, zárt kommunikációs Vezetői Információs Rendszert (VIR), melyet a hálózat tagjai több éve eredményesen használnak. Az MVHK a Magyar Szabadalmi Hivatalon keresztül levédette a hálózat számára legfontosabb kifejezéseket és logót, így a „mikrohitel” hiteltermékét is. A Konzorcium, Magyar Mikrofinanszírozási Hálózat ® (*Hungarian Microfinance Network*) néven tagjává vált az **Európai Mikrofinanszírozási Hálózatnak** (*European Microfinance Network –/EMN/*).

A Hálózat tagjai a konzorciumi együttműködésnek és fellépésnek köszönhetően elérték, hogy mára a mikrohitelezési tevékenységük nem tartozik a hitelintézeti törvény hatálya alá, így a plusz költséget jelentő kereskedelmi banki közreműködés nélkül, önállóan jogosultak a mikrohitelezésre. **A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 2.§ (1) h.) pontja alapján kizárólag ezek a szervezetek végezhetnek önállóan, a törvény hatályán kívül eső teljes körű mikrohitelezési tevékenységet.**

A Hálózat tagjai **fejlett Internet alapú belső kommunikációs és hitelnyilvántartó rendszerrel rendelkeznek**, melyhez az ügyfelek számára korszerű Internet alapú szolgáltató rendszer is kapcsolódik.

A folyamatos fejlesztés eredményeként, az Országos Mikrohitel Program konstrukcióján túl mára számos egyéb mikrohitel konstrukció került kidolgozásra és működtetésre.

A szakmai munka erősítésére a konzorcium létrehozta a **Mikrohitel Országos Szakmai Tanácsot** (mely a megyei vállalkozásfejlesztési központok finanszírozási igazgatóiból áll) és a **Mikrohitel Országos Szakmai Bizottságot** (mely Magyarországon a legnagyobb mikrohitelezési tapasztalattal és szaktudással rendelkező testület).

A Hálózat saját szabályzata szerint működtetett **Helyi Mikrohitel Programok** eljárásait a konzorcium szakemberei, több mint 15 éves mikrofinanszírozási tapasztalatuk alapján úgy dolgozták ki, hogy az a lehető legkevesebb nehézséggel, a lehető leggyorsabban kiszolgálja a mikrovállalkozók igényeit. A szakértőik jelentős része Nyugat Európai országokban szerezte mikrofinanszírozási képesítő oklevelét. (*Az esetek többségében a Holland Small Enterprise Network biztosította a tapasztalatcserét*).

3.2.2 Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány – non-profit szervezet

1991-től a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány közvetítette a Phare program szakmai és pénzügyi támogatását a HVK hálózat létrehozásához és működtetéséhez, így a mikrohitel program kialakításához is.

Az Országos Mikrohitel Programnak ma is országos koordinátora, és az Országos Mikrohitel Alapnak kezelője. A GKM felügyelete alatt működik, munkáját segíti a Országos Mikrohitel Bizottság. Az MVA közvetlenül nem foglalkozik a hiteligénylőkkel, ezt a vele szerződésben álló megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok ® (HVK-k) alkotta *Magyar Mikrofinanszírozási Hálózat* ® tagjai végzik. A teljes hitelbírálati eljárás ezeknél a szervezeteknél történik.

Az Országos Mikrohitel Program működtetési modelljét a 4. fejezetben ismertetjük.

Az MVA jelenleg az Országos Mikrohitel Programban - **GKM**-es elvárásra - az Országos Mikrohitel Alap megőrzésére, azaz a hitelezési veszteségek minimalizálására koncentrál. Ennek érdekében több pénzügyi munkatársat és jogászt alkalmaz a hitel folyósítások előzetes kontrollálására és az ügyfelektől megkívánt jogi biztosítékok (elsősorban ingatlanok) mértékének fokozott ellenőrzésére. A megtérülések hatékonyságának növelése érdekében a problémás kölcsönök behajtását szakosodott behajtó céggel végezteti.

3.2.3. Magyar Fejlesztési Bank (MFB)

A 100 %-ban állami tulajdonban álló, rá vonatkozó külön törvény alapján működő MFB korábban nem foglalkozott mikroállalkozók kis összegű hitelezésével. Alapfeladata az államilag támogatott kedvezményes hitelkonstrukciók működtetése volt vállalkozások, önkormányzatok irányába, melyet általában a kereskedelmi bankok refinanszírozásával oldott meg.

2005-évből az MVHK-val együttműködve kezdte meg a Mikrohitel Plusz program kidolgozását, majd működtetését a HVK hálózat bevonásával. A Program fő indítéka az Országos Mikrohitel Program forráshiánya, szabályozási problémái voltak.

3.2.4. Hitelgarancia Zrt. (HG Zrt.)

Az állam és a pénzintézetek által alapított Hitelgarancia Zrt. nagy múlttal és tapasztalatokkal rendelkezik a kereskedelmi hitelek fedezetének erősítése terén. A HG Zrt. kezességvállalása a korábbi (Phare) mikrohitelhez nem volt köthető, de **az MFB által 2005. évben indított Mikrohitel Plusz program egyik kulcseleme lett.** Az MVHK, illetve tagjai (HVK-k) által a közelmúltban kidolgozott egyes PPP jellegű hitelkonstrukciókhoz is kapcsolódik a HG Zrt. kezessége.

3.2.5. Magyar Gazdaságfejlesztési Központ Támogatásközvetítő Zrt. (MAG Zrt.)

A MAG Zrt-t a korábbi támogatásközvetítő szervezetek összevonásával hozta létre a Kormány. A MAG Zrt. lett **az EU Strukturális Alapjaiból finanszírozott Gazdaságfejlesztési Operatív Program támogatásközvetítő szervezete.**

3.2.6. A **Magyar Vállalkozásfinanszírozási Zrt.** 2007-ben kezdte meg tevékenységét, az EU által javasolt és finanszírozott **JEREMIE program holding alap kezelői feladatainak ellátására.** A JEREMIE program egyik fő célterülete a nagyobb volumenű és hatású mikrohitelzés elősegítése. A Zrt. 2007. végére teszi közzé pályázati felhívását a potenciális mikrofinanszírozó szervezetek számára.

A Magyar Mikrofinanszírozási hálózat tagjai (HVK-k), mint a lebonyolítást végző potenciális szervezetek szerepelnek a tervezetekben.

3.2.7. Állami Foglalkoztatási Szolgálat (ÁFSZ)

Az ÁFSZ nem számít mikrofinanszírozó szervezetnek, ugyanakkor, a kirendeltségei által nyújtott, munkanélküliek vállalkozóvá válását elősegítő támogatások, összegük és célrendszerük miatt, a mikrofinanszírozás fogalomkörébe tartozhatnak, ezért említést teszünk róla. Ezeket a támogatásokat állami forrásokból az ÁFSZ 7 regionális központjában és 23 térségi kirendeltségén lehet igényelni. Az ÁFSZ a Szociális- és Munkaügyi Minisztérium felügyelete alatt működik.

3.2.8. Pénzpiaci szereplők

A bankok, szakosított hitelintézetek, Szövetkezeti hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások nem tekinthetők ugyan mikrofinanszírozó szervezeteknek, mégis említést teszünk róluk, mivel a közöttük tapasztalható élesedő verseny miatt, **egyre nagyobb kockázatot vállalva egyre többször fordulnak a mikro- és kisvállalkozói szféra felé vállalkozói hiteltermékeikkel**, illetve a forrásokért folytatott versenyben egyre többen aspirálnak a mikrohitelre szánt közpénzek megszerzésére is.

Magyarországon ma még szükséges hangsúlyozni, hogy a pénzügyi intézetek által mikrovállalkozóknak nyújtott kis összegű hitelek nem tekinthetők mikrohitelnek. A mikrohitel éppen a nem, vagy nem kellően bankképes vállalkozások finanszírozását szolgálja, olyanokét, akik kereskedelmi banki módszerekkel nem hitelezhetők. Éppen ezért nem foglalkozunk tanulmányunkban részletesebben a Széchenyi Kártya konstrukcióval, hiszen az a már bankképes, sőt nagy forgalmú vállalkozásoknak nyújt rövidlejáratú forgóeszközhitelt, így az messze nem tartozik a mikrohitelre szánt közpénzek körébe. Éppen ezért a Kártyát népszerűsítő, közvetítő kamarák és a VOSZ irodák sem mikrofinanszírozó szervezetek,

Magyarországon a pénzügyi közvetítők, és a hitelintézetek üzletmérete gyors ütemben nőtt, eszköz és tőkearányos jövedelmezőségük is rendkívüli magasságokat ért el. Az elmúlt évben azonban, miközben az üzletméret továbbra is viszonylag gyors ütemben nőtt, a jövedelmezőség már mérséklődött, **a hitelek minősége romlott.** (Az EU egészében ezzel ellentétes folyamatok mentek végbe tavaly.)

3.2.8.1. Bankok

A bankszektor mikrovállalkozásoknak nyújtott bankhitelei (db, illetve milliárd forint)

2. sz. táblázat

Megnevezés	2001. 12. Auditált		2002. 12. Auditált		2003. 12. Auditált		2004. 12. Auditált		2005. 12. Auditált		2006. 12. Auditált	
	db	bruttó érték	db	bruttó érték	db	bruttó érték	db	bruttó érték	db	bruttó érték	db	bruttó érték
Tárgyidőszakban nyújtott hitelek összesen (jan.1-től halmozott)	23 724	382,852	34 841	412,894	79 084	480,483	71 940	474,787	55 209	624,540	114 701	790,788
Éven túli hitelek összesen	10 351	185,065	16 947	233,967	18 268	244,055	8 176	201,063	10 036	245,995	14005	345,906
Éven túli forintbitelek:	9 982	137,450	16 540	190,650	15 436	161,820	5 141	93,200	5 055	104,764	7424	137,357
ebből: beruházási hitel	1 988	31,753	3 532	45,822	2 233	38,434	1 251	27,926	1 193	22,855	1574	50,298
Éven túli devizahitelek	369	47,615	407	43,317	2 832	82,235	3 035	107,863	4 981	141,231	6581	208,548
Éven belüli hitelek összesen	13 373	197,787	17 894	178,927	60 816	236,428	63 764	273,724	45 173	378,545	100 696	444,883
Éven belüli forintbitelek:	12 730	162,410	17 497	152,312	60 073	198,103	61 350	164,058	39 672	303,307	90 026	321,870
ebből: export-előfinanszírozási hitel	3	0,260	7	0,247	16	0,186	17	0,358	10	0,152	8	0,073
Éven belüli devizahitelek	643	35,377	397	26,615	743	38,325	2 414	109,666	5 501	75,238	10 670	123,012
Hitelállomány összesen (tárgyidőszak végén)	41 049	416,847	36 247	525,816	..	680,947	..	747,323	67 107	897,708	104 754	895,593

Forrás: PSZÁF (www.pszaf.hu/engine.aspx?page=pszafhu-idosorok)

A táblázatból látható, hogy a mikrovállalkozóknak nyújtott bankhitelek összege a 2004. évi megtorpanás után dinamikusan tovább nőtt. Megfigyelhető, hogy a dinamikusan növekedés **különösen az éven belüli hitelezésben történt, s lényegesen kisebb mértékben az éven túli hiteleknél.**

A mikrovállalkozások fejlesztése szempontjából már-már aggasztónak tekinthető, hogy az éven túli összes hitelek darabszáma - a 2006. évi erős növekedés ellenére- még mindig jóval alacsonyabb, mint a 2002-2003-as években volt, s mikrovállalkozások számához képest elenyésző (még akkor is, ha figyelembe vesszük azt a tényt, hogy a mikrovállalkozások jelentős hányada önfoglalkoztató kényszervállalkozó, s nem is akar fejlődni, beruházni.)

A devizahitelek dinamikus növekedése összességében alacsonyabb kamatterhet jelent a vállalkozóknak, viszont nem szabad elfelejtenni annak árfolyamkockázatáról sem. Figyelmeztető, hogy a **törlesztő részletek aránya a rendelkezésre álló jövedelmekhez képest általában már magasnak tekinthető.** Ezt a helyzetet tovább nehezíti, hogy a lakossági megtakarításoknak a rendelkezésre álló jövedelemhez és a GDP-hez viszonyított aránya az elmúlt év második felében csökkent, ezáltal **tovább romlott a háztartások fizetőképessége.**

2006. év második felében a korábbi trenddel ellentétben - a vállalati hitelezésen belül ismét előbbre kerültek a nagyvállalatok, a lakossági hiteleken belül némiképp visszaesett a fedezet

nélküli személyi és áruvásárlási kölcsönök súlya és **emelkedett a jelzáloggal fedezett személyi kölcsönök aránya.**

3.2.8.2. Takarékszövetkezetek

A takarékszövetkezetek <http://www.takarekszovetkezetek.hu/> sem **számítanak mikrofinanszírozó szervezeteknek**, tevékenységük inkább a kereskedelmi bankok tevékenységével egyezik, ugyanakkor kevésbé idegen tőlük a kis összegű hitelezés.

Hitelezésük kiterjed többek között a személyi, a fogyasztási, a lakásépítési és a vállalkozói hitelekre is. Szívesen foglalkoznak kisösszegű hitelekkel is, nem állapítanak meg olyan feltételeket, amelyek kizárnák az ügyfelek köréből azokat, akiknek csak néhány tíz- vagy százezer forint hitelre van szükségük. Az ügyfelek jelenleg öt fajta bankkártya közül választhatnak.

A takarékszövetkezetek kinyilvánították, hogy közös központi szervezetként működtetik:

- Az érdekképviselőket ellátó Országos Takarékszövetkezeti Szövetséget (**OTSZ**).
- A teljes körű kereskedelmi banki tevékenysége mellett, a pénzügyi-gazdasági együttműködésből származó központi banki funkciót is ellátó Magyar Takarékszövetkezeti Bank Rt-t (**Takarékbank Rt.**).
- A közös biztonságuk megteremtéséhez, ellenőrzési és válságkezelési feladatok ellátása érdekében önálló jogi személyként létrehozandó Országos Takarékszövetkezeti Intézményvédelmi Alapot (**OTIVA**).

A Takarékszövetkezetek több mint 1600 fiókot számláló hálózatuk révén Magyarország minden második településén, több mint 1 millió ügyfélnek nyújtanak pénzügyi szolgáltatásokat. Több mint 550 ATM (az országban a második legnagyobb hálózat), eBanking és Internet banking szolgálja.

A takarékszövetkezetek megalakulásuk óta a vidék bankjai, hiszen a takarékszövetkezeti hálózatot jelentő fiókok 90 %-a olyan falvakban, illetőleg községekben található, ahol **pénzügyi szolgáltatást** szinte kizárólag a takarékszövetkezetek nyújtanak.

A takarékszövetkezetek hitelezésében is hasonló trend volt tapasztalható, mint a bankok esetében: Jelentősen nőtt a mikrovállalkozóknak nyújtott rövidlejáratú hitelek darabszáma és összvolumene, ugyanakkor sajnálatosan csökkent az éven túli hitelek darabszáma.

Fontos megemlíteni, hogy a takarékszövetkezetek országos szövetsége (OTSZ) és a Magyar Vállalkozásfejlesztési Hálózat Konzorcium 2007-ben együttműködési megállapodást kötöttek a HVK mikrohitelzési tevékenysége és a takarékszövetkezetek hitelezési tevékenysége immár 15 éves együttműködésének erősítése érdekében.

3.2.9. Egyéb non-profit szervezetek

A mikrovállalkozások szakmai, pénzügyi fejlődését sok olyan non-profit szervezet, alapítvány is segíti, amelyek - bár több esetben is jelentős forrással valamint tevékenységgel, és eredménnyel rendelkeznek- szintén nem tekinthetők mikrofinanszírozási szervezetnek (MFI).

Ezek közül néhány jelentősebb szervezet:

Agrár- Hitelgarancia Alapítvány,
Országos Foglalkoztatási Alapítvány (OFA),
Életpálya Alapítvány.

3.3. Helyi szinten működő Mikrofinanszírozó szervezetek

3.3.1. A *Magyar Mikrofinanszírozási Hálózatot* ® alkotó **megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok** ® a Magyar mikrofinanszírozási szektor **legfontosabb résztvevői**.

<http://www.hungarian-microfinance.org.hu/>

A Hálózat tagjai, a **megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok** ® - *Magyarországon elsőként, Európában is az elsők között* - 1992-ben kezdték mikrofinanszírozási tevékenységüket a **KKV Phare program szakmai és pénzügyi támogatásával**. Az Országos Mikrohitel Program gyakorlati lebonyolítóiként Magyarországon kizárólag ezek a szervezetek rendelkeznek közel másfél évtizedes mikrohitelzési gyakorlattal, tapasztalattal és ismeretekkel.

Az alapítványok független, önálló jogi személyiséggel bíró szervezetek. Fontos kiemelni, hogy az alapítványokat pályázat útján választották ki a PHARE KKV program lebonyolítására! Az alapítványok munkaszervezetét az ügyvezető igazgatók irányítják. Az ügyvezetőket az alapítók által megválasztott kuratórium nevezi ki, amely egyben az alapítványok legfőbb felügyeleti testülete.

A Phare program megvalósításának időszakában a HVK-k által készített üzleti tervek az EU Delegáció fogadta el, s finanszírozta az MVA-n keresztül és negyedévenként nemzetközi tanácsadó, könyvvizsgáló cégekkel auditáltatta.

A hálózat teljes kiépülésekor a 20 központ (19 megyei és fővárosi) összesen mintegy 150 alközpontot, alirodát működtetett, melyeken keresztül a legkisebb településekről is könnyen elérhetővé váltak a hálózat szolgáltatásai. Így egy olyan egész országot lefedő hálózatról beszélhetünk, amely egyedülállóan széles vállalkozói körhöz tud – magas színvonalon és költség-hatékonyan- eljuttatni vállalkozás - erősítő szolgáltatásokat.

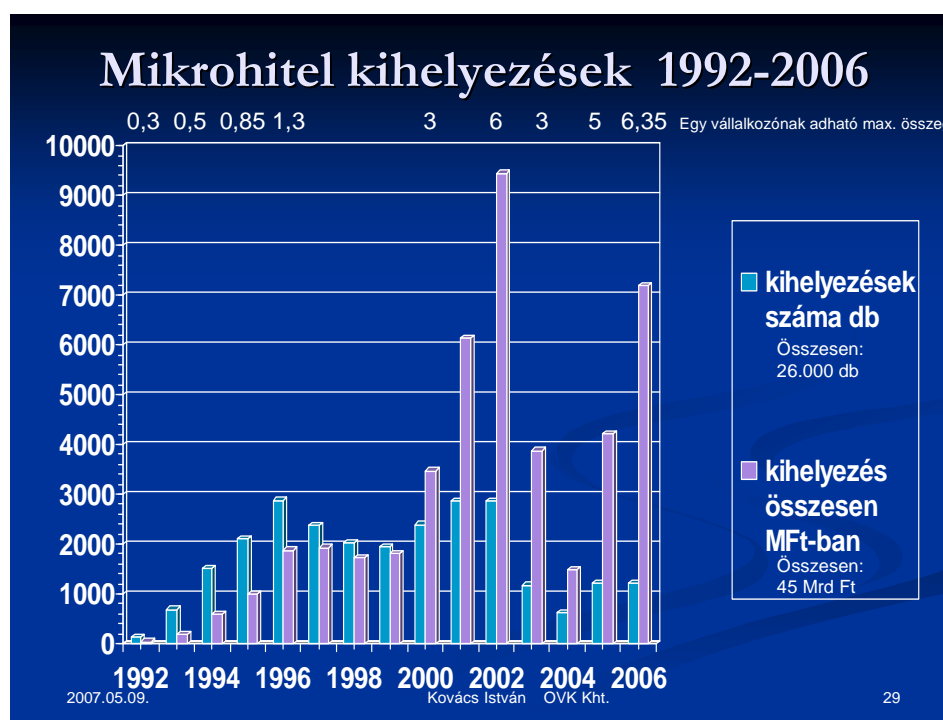
A magyarországi mikrohitel programot az EU szakértői és politikusai 1996-ban sikerprogramnak kiáltották ki nem csak a magyar, hanem az összes Kelet-Közép-Európai PHARE program tekintetében. 1998 májusában az ENSZ EGB a Dél-kelet európai Együttműködési Kezdeményezés - SECI - keretében az USAID-el közösen rendezte meg a Mikrohitelzés Legjobb Gyakorlata Szakértői Értekezletet, amelyen Közép-Kelet-Európa 12 országa - *beleértve Görögországot és Törökországot* - vett részt. A Brit Bannock Consulting cég felmérése szerint, az **akkori magyar gyakorlat a térség legjobb mikrohitel programja volt!**

A megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok Phare támogatottsága azonban 1998-tól folyamatosan csökkent, majd megszűnt azzal, hogy szerepét egyre inkább a Magyar Kormány finanszírozása váltja fel. Sajnálatosan ez nem valósult meg, többek között azért, mert erről a vállalkozásfejlesztési hálózatról és az általa megvalósított KKV Phare programról a magyar politikai és állami vezetők többsége - pártoktól függetlenül - 2000-ig igen-igen kevés és/vagy téves információkkal rendelkeztek, valószínűleg hálózat menedzselési hiányosságok miatt .

Amikor távoztak a programot irányító PHARE szakértők, az országos koordinálás szakmai színvonala csökkent, a központi irányítás személyi állománya, működése átpolitizálódott. A kormányzati források tehát nem pótolták az Phare támogatások csökkenését, sőt 1999-től tendenciává vált a hálózati programok elvétele a HVK hálózattól.

A HVK Hálózat egyes tagjai mindezek ellenére (és sokak meglepetésére) nem gyengültek meg jelentősen, s egyik sem szűnt meg. A Hálózat működőképes maradt. Ebben bizonyára jelentős szerepet játszott: a felhalmozódott piacképessé vált tudás, a szolgáltatási bevételekből öfenntartóvá vált tevékenységek, a HVK-k mikrohitel állománya, valamint valószínűleg a 2000. évben létrejött konzorciumi együttműködés.

A HVK Hálózat a kezdetektől több mint 26 ezer szerződéssel, több mint 45 milliárd forint (kb. 180 millió euró) Mikrohitelt és Mikrohitel Plusz forrást helyezett ki mikrovállalkozások számára, amellet, hogy tevékenységüket állandó forráshiány, és központi szabályozási hiányosságok gátolták. A központi szabályozás hiányosságait és az időnkénti forráshiányokat jól szemlélteti az alábbi diagramm.

A diagrammon látható ciklikusság magyarázata: az éves kihelyezések addig nőttek (1992-1996. között), míg a helyi Alapok feltöltésére a PHARE források utalásra kerültek. Mikor nem jött új forrás, akkor a növekedés is megállt, a kihelyezés csökkent, illetve már csak a visszatörlesztett összegek erejéig volt lehetséges. 1999-2000-ben, amikor új forrás érkezett, a dinamikus növekedésnek nem volt akadálya. Különösen megnőtt a kihelyezés volumene, amikor először 3 millió forintra (12000 euro), majd 6 millió forintra (24000 euro) nőtt az egy vállalkozó által igényelhető összeg. A centralizált alap működtetési hiányosságai miatt 2002. augusztusában a centralizált Országos Mikrohitel Alap kiürült, a program leállt. 2002-2003-ban többhónapos késésekkel lehetett a megítélt mikrohitelt utalni a vállalkozóknak. A rugalmatlan működtetés valamint a 6 millió forintos limit visszacsökkentése 3 millió forintra azt eredményezte, hogy a vállalkozók azt nem tudták

felvenni, a program majdnem megbukott, (amely problémát az MVHK már előre jelezte). Ennek következtében az Alapban sok milliárd forintos kihelyezetlen összeg halmozódott fel 2004-re. 2005-ben a feltételrendszer kedvezőbbé vált a potenciális vállalkozók számára, így a program ismét felfutott, olyannyira, hogy az OMA tartalékai 2006. év végére ismét kimerültek, csak a visszafolyó törlesztések allokálhatók.

3.3.2. Más non-profit mikrofinanszírozó szervezetek

A Phare program keretében kialakított mikrohitel program lebonyolítását végző HVK-k mellett működik még néhány olyan non-profit szervezet, mely mikrofinanszírozási tevékenységet is végez (Pl. Életpálya Alapítvány), de azok egyenkénti vállalkozásfejlesztési szerepe, eredményessége (a finanszírozott vállalkozások száma, kihelyezett hitelek tekintetében) eltörpül a HVK-k hitelezése mellett.

3.3.3. Elnevezése és egyedi jellege miatt kiemelés érdemel még a Mikrohitel Rt., amely egy non-profit szervezetek által szponzorált betétgyűjtéssel nem foglalkozó profitorientált pénzügyi vállalkozás.

(2005-ben a saját tőkéje: 50.784.000 forint (203.136 euro); Hitelállománya: 140.318.000 forint (561.272 euro)– forrás PSZÁF tájékoztató.
http://www.pszaf.hu/engine.aspx?page=pszafhu_idosorok).

4. AZ EGYES MIKROFINANSZÍROZÁSI PROGRAMOK MŰKÖDTETÉSI MODELLJE

Jelentőségük és eddigi teljesítményük miatt e fejezetben a törvényekben is nevesített megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok (HVK-k) által működtetett mikrohitel konstrukciók modelljeit mutatjuk be részletesebben, amelyek alapjai 1991-92-re nyúlnak vissza.

4.1. Az 1992-től 2000-ig decentralizáltan működő alapkonstrukció modellje:

A mikrohitel alapok forrásait az egyes alapítványok az első évben az üzleti tervük megvalósításához kapott Phare támogatásból különítették el. A további években a forrásokat - kimondottan a **mikrohitel alapjaik** feltöltésére – feltételhez kötött céltámogatás formájában kapták a támogatás közvetítő és koordinátor szervezetek közreműködésével.

Az alapok **decentralizáltan** működtek, minden egyes megyei vállalkozásfejlesztési alapítvány a saját – egyéb pénzeszközeitől elkülönítetten kezelt- alapjával gazdálkodott.

A program feltételrendszerét és működési szabályzatát nemzetközi Phare szakértők készítették, magyar szakemberek (többek között HVK-s dolgozók) bevonásával.

A program működtetéséhez minden alapítvány létrehozta saját **mikrohitel részlegét**, mely vezetésére kinevezett egy **mikrohitel menedzsert**. A mikrohitel menedzserek Nyugat Európai szakemberek által vezetett képesítő tanfolyamon és nemzetközi tapasztalatcsere utakon szerezték meg jogosultságukat az alapok kezelésére.

A 20 alapítvány több mint **150 alirodájában** a potenciális ügyfelek tájékoztatást, szakmai gazdasági tanácsadást kaphattak a mikrohitel igénylés benyújtási lehetősége mellett. A mikrohitelzés teljes bírálati és portfólió kezelési folyamatát az alapítványok mikrohitel

részlege végezte. A hitelek bírálatára a - minden egyes alapítványnál létrehozott - **Mikrohitel Bizottság** volt jogosult. Ezeknek a bizottságoknak a munkájában társadalmi vállalásként gazdasági szakemberek, jogászok, banki szakemberek, vállalkozók és az egyes alapítványok vezetői vettek részt. A bírálat előkészítése minden egyes esetben az üzleti terv **formanyomtatványon benyújtott hitelkérelem** vizsgálatával és a **vállalkozónál tett helyszíni látogatással** járt. Ezután a mikrohitel részleg előterjesztése alapján a Mikrohitel Bizottság döntött a kölcsönök folyósíthatóságáról.

A kölcsönök folyósítására és beszedésére – az akkori jogi szabályozás miatt – minden egyes alapítvány külön szerződött egy általa pályázati úton kiválasztott **pénzintézettel, a legtöbb esetben takarékszövetkezettel**. A pénzintézet a nála elhelyezett helyi mikrohitel alpból (betétből) - külön díjazás ellenében folyósította a kölcsönöket (kötötte a kölcsön szerződéseket), szedte be a törlesztéseket és kamatokat, valamint vezette a hitelnylvántartásokat. **A hitelportfólió felügyelete, az utóellenőrzések elvégzése, és az esetleges behajtásra irányuló jogi eljárások menedzselése viszont már az alapítványok mikrohitel részlegének feladata volt.**

Az eljárásokat a gyors rugalmas működés jellemezte, a fizetési nehézségekkel küszködő vállalkozásokkal szemben pedig maximális toleranciát mutattak az alapítványok.

Az első időszakban a hitelek jogi biztosítékeként a kölcsönből megvásárolt eszközökön túl nem kérhettek semmi mást az alapítványok, hogy a szociális célok minél jobban teljesülhessenek. A programok működését és pénzügyi elszámolásait negyedévente nemzetközi auditáló cégek ellenőrizték. A központi koordinációval kapcsolatos feladatokat egy menedzser és egy adminisztrátor látta el.

A mikrohitel program fontos eleme volt a kezdetektől, a **hozzá kapcsolódó, az ügyfelek részére nyújtott tanácsadói, képzési tevékenység**, melyet ebben az időszakban szintén a PHARE forrásai finanszíroztak 100 %-ban a HVK éves üzleti tervében részletezett és ütemezett módon. A program sikere jelentős mértékben annak is köszönhető volt, hogy folyamatos volt a szakmai konzultáció az országos koordinátor és a gyakorlati szakemberek között. Negyedévente országos szakmai találkozókra került sor, ahol lehetőség nyílt a tapasztalatcserésre, és a jobbító javaslatok megvitatására. **A program működtetését leíró kézikönyv módosítására tett javaslatok mindig a Brüsszeli jóváhagyás után léphettek hatályba**, ami általában hosszadalmas volt, de megfelelő szakmai kontrollt jelentett.

4.2. A 2000-ben centralizált modell

A decentralizált mikrohitel program sikere, s a helyi alapok növekedése sokakat meglepett, felkeltette sokak érdeklődését pozitív és negatív értelemben egyaránt. 1998 és 2000. közötti időszakban számos ellenőrzés, elemzés, s koncepció készült a program jelenéről és jövőjéről. 2000-ben aláírásra került az a szerződés, amely az addig decentralizált alapok centralizálásával létrehozta az Országos Mikrohitel Alapot.

Innentől kezdetét vette a mikrohitel program központosított működtetésének korszaka, mely számos nehézséget okozott.

a folyamatok lassabbá, kevésbé rugalmassá váltak, a központi apparátus jelentősen megnőtt, lényegesen megnövelve a programműködtetés költségeit. **A szakmai konzultáció a hitelezést végző szakemberek és az alapkezelő között nem fejlődött eléggé ahhoz, hogy ezeket a problémákat kezelni tudja.**

Pozitívnak mondható ugyanakkor, hogy a program keretében nyújtható mikrohitel összegét a HVK-k által régen szorgalmazott módon először 3 millió majd hamarosan 6 millió forintra emelték, valamint jelentősen javították a hitelkonstrukció feltételeit.

Komoly hibának számít azonban a helyi mikrofinanszírozási szervezetek szerint, hogy a korábban rugalmas fedezet értékelési szabályokat „megkeményítették”. **Ezzel a program jelentősen eltávolodott eredeti céljaitól, és máig kiható módon kirekeszti a mikrohitel igénybevételi lehetőségétől a lakosság jelentős, megfelelő fedezettel nem rendelkező legrászorultabb csoportját.**

4.3. A Magyar Mikrofinanszírozási hálózat ® által jelenleg működtetett konstrukciók

Több éves jogi és szakmai vita után a programot felügyelő **gazdasági miniszter 2005. decemberében elfogadta a Helyi Mikrohitel alapok újbóli létrehozására**, valamint az Országos Mikrohitel Program racionálisabbá tételére vonatkozó MVHK kezdeményezések jelentős részét. Így 2006-2007-ben újra létrejöttek a Helyi Mikrohitel Alapok a HVK-k hatáskörében.

A Magyar Vállalkozásfejlesztési Hálózat Konzorcium kidolgozta a többlépcsős egymásra épülő mikrohitel konstrukciók rendszerét, amelyet jelenleg is működtetnek a Hálózat tagjai (HVK-k).

A Magyar Mikrofinanszírozási hálózat ® által működtetett programok általános célja:

- megfelelő **pénzügyi támogatás és üzleti tanácsadás**, iránymutatás nyújtása a mikrovállalkozások számára a szektor sajátosságainak illetve speciális igényeinek figyelembevételével;
- a termék **egészítse ki a kereskedelmi bankok szolgáltatásait** oly módon, hogy nyújtson pénzügyi támogatást olyan vállalkozások számára, amelyeknek finanszírozása túl kockázatos vagy nem kifizetődő a kereskedelmi bankok számára, vagy nem rendelkeznek a bankok által megkívánt mértékű jogi biztosítékokkal;
- Pénzügyi segítségnyújtás a társadalom hátrányosabb helyzetű rétegei (kisebbségek, nagy családosok, nők, fiatalok, munkanélküliek stb.) számára, az elszegényedés elleni küzdelem részeként, a vállalkozóvá válás és önfoglalkoztatás elősegítésével.

Az összes konstrukció alapját a 2000. előtti sikeres decentralizált modell képezi. **Valamennyi konstrukciót integrált szolgáltatás keretében nyújtják a HVK-k**, melynek kulcselemei a HVK-k által működtetett tanácsadói és képzési programok.

4.3.1. Helyi Mikrohitel Program az újra létrejött Helyi Mikrohitel Alapok forrásaiból

A program modellje csaknem azonos a 2000. előtti konstrukcióval azzal a különbséggel, hogy ma már a törvényi felhatalmazás miatt nincs szükség közreműködő bank bevonására. A HVK-k saját nevükben kötik a mikrohitel szerződéseket, s közvetlenül utalhatják a bankszámlájukról a mikrohitel bizottságok által jóváhagyott összegeket a mikrovállalkozóknak.

A hitelek nyilvántartását is az alapítványok maguk végzik. A szolgáltatások javítása érdekében a Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (Fejér Enterprise Agency) – a hálózat egyik tagja – által fejlesztett Internet alapú nyilvántartó és szolgáltató rendszert használják.

Ez lehetővé teszi a hiteligenyélések Interneten történő benyújtását, a hiteltartozásaik számszaki alakulásának lekérdezését ügyfelek számára, és a kezelt hitel alapok pénzügyi

felhasználásának nyomon követését a donorok számára. A **hitelezéshez tanácsadói szolgáltatás** is társul.

Helyi Speciális programok más donorok forrásaiból.

A Helyi mikrohitel program sikerének ismeretében több esetben külső donor (pl. IBM) biztosított forrást egy-egy HVK számára mikrohitelzés céljára, pl. az általa elbocsátott dolgozók megsegítése, vállalkozóvá válásának támogatása érdekében.

4.3.2. Országos Mikrohitel Program az Országos Mikrohitel Alap forrásaiból

A 2006-tól racionálisabbá, rugalmasabbá vált konstrukcióban továbbra is a HVK végzi a mikrohitel kérelmek befogadását, az üzleti tervek értékelését, helyszíni ellenőrzését (a hozzá kapcsolódó tanácsadással együtt). A HVK Mikrohitel bizottsága hozza meg a döntést, de azt az MVA-nak is jóvá kell hagyni. A központi modellben ma már nem a központi bank helyi fiókja, hanem a HVK köti meg a megállapodást az MVA nevében. Az utalást is a HVK felhatalmazott dolgozója végzi, de csak az alapkezelő jóváhagyásával, s számlájáról. Lassítja a kihelyezést, hogy a legfontosabb dokumentumokat a HVK-nak még mindig fel kell küldeni Budapestre, s végső döntés sem helyi szinten születik. Az OMA-ban lévő források allokálása és tervezhetősége tekintetében is van még javítani való.

4.3.3. Mikrohitel Plusz Program az MFB forrásaiból

A Mikrohitel Plusz programot az MVHK és a MFB szakemberei közösen dolgozták ki. *A Mikrohitel Plusz Program célcsoportja már egy kicsit felkészültebb, életképebb mikrovállalkozói réteg.*

Ebben a programban is a HVK (illetve a tulajdonában álló kft.) végzi a mikrohitel kérelmek befogadását, értékelését, helyszíni ellenőrzését (a hozzá kapcsolódó tanácsadással együtt). A döntést már az MFB hozza, egy a HVK által on-line kitöltött elektronikus adatlap segítségével. A jóváhagyott szerződést az MFB által erre felhatalmazott HVK (illetve a tulajdonában álló kft.) dolgozók írják alá. Az utalást az MFB végzi a vállalkozó felé a HVK által készített lehívás értesítő alapján. Az eredeti dokumentumokat nem kell az MFB-nek postázni.

4.3.4. Kisvállalkozói hitelkonstrukciók a Helyi Mikrohitel Alapok és pénzügyi szereplők forrásainak bevonásával (PPP jellegű konstrukciók)

Több olyan konstrukció létezik a Hálózatban, amelyet a helyi alapok forrásainak felhasználásával, a HVK valamely bankkal, többnyire takarékszövetkezettel közösen működtet. Kiemelésre méltó, hogy a Hálózat egyik tagja, a Budapesti Vállalkozásfejlesztési Közalapítvány 2001-ben a Budapest Kisvállalkozói Hitel konstrukciójával elnyerte az Európai Városokat tömörítő EURO CITIES szervezet Innovatív Városi Stratégiák díját.

Ezekben a konstrukcióban a takarékszövetkezet és a HVK mikrohitel bizottsága egyszerre dönt egy-egy mikrovállalkozás finanszírozásáról. A szerződéskötésre is egyszerre kerül sor, egy, vagy két párhuzamos szerződés aláírásával.

4.3.5. Mikrofaktoring konstrukció (tervezet)

Az MVHK már évekkel ezelőtt javasolta a mikrofinanszírozási konstrukciók kiegészítését egy mikrofaktoring programmal. A GKM 2003-ban meghirdette a Lánchíd Faktoring Programot, amelyben maximum 3 % faktordíj támogatást nyújtott a mikrovállalkozások számára. A programot a GKM 2005. júliusában felfüggesztette, majd 2006. májusában újraindította, de 2007. május 1-től ismét nem nyújt kamattámogatást a faktoráló KKV-k számára.

Az MVHK a program hatékonyabb továbbvitelét javasolja oly módon, hogy a faktorcégek olcsó forráshoz jutva alacsony díjú faktoring szolgáltatásokat nyújtsanak, kiegészítve a HVK által nyújtott tanácsadási és oktatási szolgáltatásokkal. Az új program így jelentős mértékben segítheti a vállalkozások likviditásának javítását, különös tekintettel a halasztott fizetési rendszerekkel működő alvállalkozói, beszállítói kapcsolatokban.

5. MIKROFINANSZÍROZÁSI CÉLCSOPORTOK

A *Magyar Mikrofinanszírozási hálózat* ® által végrehajtott **Országos Mikrohitel Program** valamint a **Helyi Mikrohitel Programok** pénzügyi segítségét igénylő vállalkozó és vállalkozása meg kell, hogy feleljen az alábbi általános követelményeknek:

- a cégnyilvántartásba bejegyzett vagy bejegyzésre jogosult vállalkozásnak, vállalkozói igazolvánnyal rendelkező vagy arra jogosult, vagy egyéb vállalkozásra alkalmas jogosítvánnyal rendelkező személynek kell lennie;
- a vállalkozás által foglalkoztatott alkalmazottak száma nem haladhatja meg a **kilenc főt**;
- a vállalkozás éves forgalma legfeljebb **200 millió forint (800 ezer euro)**;
- a vállalkozás magyarországi székhelyű, a külföldi tulajdonosi részarány nem haladhatja meg a 25 %-ot;
- olyan vállalkozás, amely nem elégíti ki a jelen pontban meghatározott alkalmassági kritériumokat, nem birtokolhatja a kérelmező vállalkozás tőkéjének vagy szavazati jogának 25%-át, vagy ezt meghaladó részét;
- a vállalkozás mind az állam, mind az önkormányzat felé teljesíti adófizetési kötelezettségeit, nincs sem illeték, sem társadalombiztosítási járulék tartozása;
- a vállalkozásnak más bank felé nem lehet lejárt hiteltartozása;
- a cég nem áll sem csőd, sem felszámolás, sem végelszámolás hatálya alatt.

A magyar mikrohitelvezési szabályzat és gyakorlat a céljait tekintve nem tesz különbségeket a „szociális mikrohitel” és vállalkozásfejlesztési célú „vállalkozói mikrohitel” között, ugyanakkor a *Magyar Mikrofinanszírozási hálózat* ® által működtetett programok széles skálája egyaránt képes kiszolgálni a szociális, valamint a vállalkozásfejlesztési célú hiteligénylők igényeit, régióként eltérő súllyal.

Korábban az egyes mikrohitel konstrukciók nem preferáltak, s nem is tiltottak egyes szektorokba és célcsoportba történő befektetéseket, így minden jelentősebb ágazatban működő mikrovállalkozások kaphattak mikrohitelt (természetesen pl. a felnőtt szórakoztatás, fegyvergyártás és fegyverkereskedelem kizárt volt mindig is). A forráshiányos időszakokban a HVK-k inkább preferálták a termelő vállalkozásokat, mint a szolgáltatást, illetve a kereskedelmet.

A tényleges kihelyezések ágazati megoszlását az Országos Mikrohitel Alapból az alábbi ábra mutatja.

Az egyes megyékben – a helyi sajátosságok miatt - ettől lényegesen eltérő arányszámok is voltak.

Mikrohitel kihelyezések az Országos Mikrohitel Alapból a központosítást követően ágazat szerinti bontásban (Ft)							
Év	Ipar	Mezőgazdaság	Idegenforgalom	Szolgáltatás	Kereskedelem	Egyéb	Összesen
2000-2006							
Összesen	4 959 917 714	2 957 881 450	1 497 617 000	10 580 460 971	9 992 729 336	627 661 685	30 616 282 177
arány	16,2 %	9,7 %	4,9 %	34,6 %	32,6 %	2,1 %	

A Helyi Mikrohitel Alapok újbóli létrehozása után az MVHK és az egyes HVK-k egyre több, egy-egy adott célcsoport igényeit kiszolgáló hitelkonstrukciót dolgoztak ki. Az Európai Mikrofinanszírozási Hálózat (EMN) által kezdeményezett program hatására az MVHK **kidolgozta a női mikrovállalkozások** finanszírozását szolgáló konstrukcióját, melyet több HVK meg is hirdetett, és eredményesen működtet.

6. PÉNZÜGYI FELTÉTELEK ÉS KONDÍCIÓK

A fejezetben - kiemelkedő jelentősége miatt - elsősorban a Magyar Mikrofinanszírozási hálózat ® által működtetett mikrohitel programok feltételeit és kondíciót részletezzük, - terjedelmi korlátok miatt - az alábbi (3. sz. táblázat) összehasonlító táblázat segítségével:

Megjegyzések a 3. sz. táblázathoz

- a) A tematikus táblázat nem tartalmaz minden szabályozott részletet.
- b) Az egyes hitelkonstrukciók egymásra épülve, egy többlépcsős kínálatot tesznek lehetővé. A Helyi Mikrohitel konstrukciók lehetővé teszik az ún. szociális mikrohitelvezést is. A táblázatban (balról jobbra haladva) az egyes konstrukciók egyre erősebb, életképebb vállalkozói rétegek finanszírozását teszik lehetővé.
- c) Az egyes hitelkonstrukciók kombinációja, együttes kihelyezése is lehetséges.
- d) A mikrohitel ügyleti kamatának a mértékét, a gazdasági és közlekedési miniszter 2005. évi döntése alapján jegybanki alapkamat $\pm 3\%$ közötti sávban határozzák meg. A döntés ugyan csak ajánlásnak számít (nem jogszabály), de a programok működtetői tiszteletben tartják.

Magyar Mikrofinanszírozási Hálózat ® által működtetett mikrohitel programok feltételei és kondíciói

Megnevezés	HMA konstrukciók			Országos Mikrohitel Beruházásra/ Forgóeszközre	Mikrohitel Plusz	PPP konstrukciók pénzintézetekkel közösen	
	Beruházásra	Kombinált	Forgóeszközre			Kisvállalkozói Hitel	Aranyhomok Beruházásra/ Forgóeszközre
Maximálisan igényelhető hitelösszeg (Mft)	6,35	6,35	6,35	6,35	A hitelcél: 15 B hitelcél: 5	15	4-20
Maximális futamidő (hó)	96	36/96	12/36	96/36	A hitelcél: 120 B hitelcél: 84	60	36/48
Maximális türelmi idő (legfeljebb; hó)	9	9	6	6	24	6	6
Kamat	Változó, mindenkor jegybanki alapkamat + 1% (8,75%)	Változó, mindenkor jegybanki alapkamat + 1% (8,75%) / + 3% (10,75%)	Változó, mindenkor jegybanki alapkamat + 1% (8,75%) / + 2% (9,75%)	Változó, mindenkori jegybanki alapkamat (7,75%) Nem igényelhető	Változó, mindenkori jegybanki alapkamat (7,75%) Maximum a kamatokkal növelt hitelösszeg 80 %-a A díjat az MFB átvállalja	Átlagkamat: 10,7%	Jegybanki alapkamat/3 havi BUBOR + 3%
Hitelgarancia	Nem igényelhető	Nem igényelhető	Nem igényelhető	Nem igényelhető	Maximum a kamatokkal növelt hitelösszeg 80 %-a A díjat az MFB átvállalja	Maximum a kamatokkal növelt hitelösszeg 80 %-a A garantált összeg évi egy százaléka (egyösszegű díjfizetés lehetőséges)	-
Hitelgarancia díj	-	-	-	-	-	-	-
Minimális saját erő	Hitelösszeg 10%-a	Hitelösszeg 10%-a	Hitelösszeg 10%-a	Az igényelt hitelösszeg 20 %-a	A beruházás nettó bekerülési értékének 15%-a	Az igényelt hitelösszeg 20 %-a	20%/0%
Ügyfélközpont Nyújtója	HVK HVK	HVK HVK	HVK HVK	HVK MVA	HVK MFB Rt.	HVK HVK és a pénzüntézetek	HVK/ HVK/ Takarékszövetkezetek
Eljárási kézikönyv, hálózati szoftver	Rendelkezésre áll	Rendelkezésre áll	Rendelkezésre áll	Rendelkezésre áll, továbbfejleszhető	Rendelkezésre áll	Rendelkezésre áll, továbbfejleszhető	Rendelkezésre áll
Programfejlesztési tapasztalat	5 év	5 év	5 év	16 év	2 év	6 év	1 év
Szolgáltatási tapasztalat	2 év	2 év	2 év	15 év	1,5 év	6 év	0,5 év

7. EGYÉB PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK BEVONÁSÁNAK ELŐSEGÍTÉSE

A *Magyar Mikrofinanszírozási hálózat* ® tagjai mindig jelentős figyelmet fordítottak arra, hogy a lehető legjobb, az ügyfelek igényeihez igazított szolgáltatást nyújtsák a mikrovállalkozók számára.

Ennek érdekében folyamatosan, különböző innovatív megoldásokat kerestek alternatív pénzügyi források bevonására a mikrofinanszírozásba. Több olyan konstrukció került kidolgozásra, amely PPP jellegűen a kedvezményes feltételű, támogatott mikrohitelvezést ötvözi a banki hitelkonstrukciókkal. Az előző (3. sz.) táblázatban szerepeltetett két konstrukció mellett bemutatunk még néhány jelentősebbet:

Konstrukció	Kidolgozó	Jellemzők
Budapest Kisvállalkozói Hitel	Budapesti Vállalkozásfejlesztési Közalapítvány	Hitelintézeti forrásokkal kiegészített mikrohitel. 2001-ben elnyerte az Európai Városokat tömörítő EUROCITIES szervezet Innovatív Városi Stratégiák díját. A konstrukció Hálózat licencé vált!
IBM újrakezdési mikrohitel	Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány	Az IBM székesfehérvári gyárának bezárásakor 300 millió forintot adományozott a helyi vállalkozásfejlesztési alapítványnak egy újrakezdési mikrohitel program megvalósítására. A hitelt vállalkozni kívánó elbocsátott IBM-es dolgozók vagy őket alkalmazó mikrovállalkozások vehették igénybe. A program bebizonyította, hogy a mikrofinanszírozás eszközszerkezete hatékonyan alkalmazható egyes helyi foglalkoztatási krízishelyzetek kezelésében is.
OTP-RVA mikrohitel	Székesfehérvári Regionális Vállalkozásfejlesztési Alapítvány	Az első magyarországi teljesen kereskedelmi banki forrásokra épülő mikrohitel program. A magas kamatok miatt várhatóan kisebb népszerűsége számíthat.
Hajdú- Bihar Kisvállalkozói Hitel Program	Budapesti Vállalkozásfejlesztési Közalapítvány	A Hálózat licence alapján beindított hitelprogram.
Aranyhomok mikrohitel program	Bács-Kiskun Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány	Takarékszövetkezeti forrásokkal kiegészített mikrohitel program. A Hálózat licence alapján beindított hitelprogram.

8. KORMÁNYZATI TÁMOGATÁS

A Kormányzat mikrofinanszírozást támogató politikáját az elmúlt évtizedben számos vita kísérte. Időnként – kormányoktól függetlenül - jeleznek nagyon előremutató lépések, ugyanakkor több operatív döntésből azt a következtetést is le lehet vonni, hogy a vállalkozásfejlesztésért felelős Gazdasági- és Közlekedési Minisztérium (GKM) szakapparátusa nem mindig fordított kellő figyelmet a mikrohitel programra. Sokszor az érezhető, hogy nem értékeli kellően a vállalkozások támogatásának közvetett módjait, s a közvetítő, szolgáltató intézményrendszer jelentőségét. A mikrohitel program jelentőségét is csak azután ismerték fel igazán, miután az EU elindította a JEREMIE programot.

Még ma is hangsúlyozni szükséges, hogy a mikrohitel nem egyenlő a kereskedelmi bankok által mikro-vállalkozóknak nyújtott kereskedelmi hitellel.

Retorikájában eddig minden egyes eddigi kormány hangsúlyozta a KKV szektor támogatását, a finanszírozási feltételek javítását, de ez a gyakorlatban nem teljesen, illetve nem szükséges mértékben valósult meg.

Pl. a „a mikro-, kis- és középvállalkozások hitelhez jutási lehetőségeinek javításáról” szóló 1065/2003. (VII.15) Kormányhatározat, paradox módon jelentősen rontotta a mikro-, kis- és középvállalkozások hitelhez jutási lehetőségeit.

Azonban születtek nagyon előremutató és pozitív döntések is a mikrofinanszírozás terén, amelyből néhányat kiemelünk:

- A mikrohitel feltételrendszerének javítása a potenciális hitelkérelmezői igényekhez jobban alkalmazkodva (2001-2002).
- A 2003. évi XXXIX. Törvény, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény módosításáról. A törvény 2.§ (1) h.) pontja alapján a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok ® mikrohitelkezési tevékenysége sem tartozik a törvény hatálya alá, azaz önállóan és sokkal kedvezőbb feltételekkel mikrohitelkezhetnek az alapítványok, mint a piaci szereplők.
- A gazdasági miniszter 2005. évi döntése, mely lehetővé tette a Helyi Mikrohitel Alapok újbóli létrehozását, s az Országos Mikrohitel Program racionálisabbá válását.
- a 2007. évi LXXVI. törvény **a Magyar Fejlesztési Bank Részvénytársaságról szóló 2001. évi XX. törvény módosításáról. A törvény 1. § lehetővé teszi, hogy az MFB a Kormány határozata alapján a vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelkezési tevékenységéhez szükséges hitelek, illetve kölcsönök finanszírozásában részt vehessen, ahhoz hasonlóan, ahogy az MFB a bankoknak hitelt nyújt.**
- Bízható, hogy a 2007-13 közötti EU-s költségvetési időszak Operatív Programjainak és akcióterveinek kialakítása során egyre több esetben kéri fel véleményezésre és javaslatételre a gyakorló szakembereket, így az MVHK vezető szakértőit.

9. SZABÁLYOZÁS: PÉNZÜGYI KEZELÉS, MIKROVÁLLALKOZÁSOK SZABÁLYOZÁSA

A tárgyra vonatkozó legfontosabb magyar jogszabályok:

Jogszabály vagy Kormányhatározat	Tartalma
2004. évi XXXIV. törvény a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról	Meghatározza az egyes vállalkozói kategóriák (mikro- kis és középvállalkozás) definícióját *, valamint a számukra biztosítható költségvetési támogatások és programok körülményeit és összehangolását. Meghatározza a Vállalkozásfejlesztési Tanács összetételét.
2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról	Meghatározza a létrehozható gazdasági társaságok formáit, és a létrehozásuk jogi feltételeit.
2003. évi XXXIX. törvény a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény módosításáról	Meghatározza a pénzpiac profitorientált szereplői számára a működésük szabályait és feltételeit. A törvény 2.§ (1) h.) pontja alapján az MVA Országos Mikrohitel Alapból történő pénzkölcsön nyújtása és a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok @ mikrohitelzési tevékenysége nem tartozik a törvény hatálya alá!
1167/2002. (X.10.) Kormányhatározat az „Esélyt a jövőnek!” program megvalósításával kapcsolatos feladatokról	Határozat arról (többek között), hogy egymilliárd forinttal növelni kell a (Országos) Mikrohitel Alapot (ami nem lett végrehajtva).
1065/2003. (VII.15) Kormányhatározat a mikro-, kis- és középvállalkozások hitelhez jutási lehetőségeinek javításáról	Lecsökkentette az Országos Mikrohitel Programban nyújtható hitelösszeg felső határát 6 millió forintról 3 millió forintra, illetve egyéb paramétereiben is rontotta a hitel kihelyezhetőségi feltételeit. A mikrofinanszírozó szervezetek tiltakozása ellenére lett bevezetve, a deklarált célokkal ellentétesen drasztikusan lecsökkent a hiteligénylők száma.
80/2004. (V.18.) GKM rendelet a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium egyes előirányzatai felhasználásában, kezelésében részfeladatokat ellátó közreműködő szervezetekről	A Mikrohitel konstrukció lebonyolításával összefüggő feladatokat a Vállalkozói Támogatásközvetítő Zrt. hatáskörébe helyezi (nem került végrehajtásra).
128/2004. (XII.8.) GKM rendelet a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium egyes előirányzatai felhasználásában, kezelésében részfeladatokat ellátó közreműködő szervezetekről szóló 80/2004. (V.18.) GKM rendelet, valamint a Gazdasági Minisztérium vállalkozási célelőirányzatainak változásáról szóló 1/2001. I.5.) GKM rendelet módosításáról	Vállalkozói Támogatásközvetítő Zrt. hatáskörét a Magyar Fejlesztési Bank hatáskörébe helyezi át a Midihitel és Mikrohitel konstrukció lebonyolításával összefüggő feladatok tekintetében.
2163/2004. (VII.5.) Kormányhatározat a PHARE finanszírozású visszaforgó regionális és országos hitelalapokra, az ezekhez kapcsolódó hitelgarancia alapokra vonatkozó jogok és az Alapok felhasználásával megvalósult Mikrohitel Program, Mikrohitel Rendszer működtetésének rendezéséről	Felhatalmazza a gazdasági és közlekedési minisztert, hogy a az állami tulajdonú Mikrohitel Alapokkal kapcsolatos tulajdonosi jogokat a Magyar Köztársaság nevében gyakorolja. Az alapok pénzügyi lezárása az EU-val a tanulmány készítésének időpontjáig nem történt meg.
15/2006. (MK 94.) GKM utasítás a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról	A vállalkozás finanszírozási főosztály hatáskörébe helyezi a (Országos) Mikrohitel Program „szakmai” felügyeletét, Az Országos Mikrohitel Bizottság (az MVA kuratóriumának tanácsadó testülete) elnöki teendőinek ellátását.
6/1996. (VII. 16.) MüM rendelet a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásokról	Meghatározza a munkanélküliek vállalkozóvá válását elősegítő támogatások folyósításának feltételeit.

2007. évi LXXVI. törvény a Magyar Fejlesztési Bank Részvénytársaságról szóló 2001. évi XX. törvény módosításáról	A törvény 1. § lehetővé teszi, hogy az MFB „a Kormány határozata alapján a Magyar Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, valamint a megyei és fővárosi vállalkozásfejlesztési alapítványok mikrohitelzési tevékenységéhez szükséges hitelek, illetve kölcsönök finanszírozásában” részt vehessen .
--	--

Egyéb szabályozás:

Az Országos Mikrohitel Program működtetése a GKM által elfogadott módon „Mikrohitel Kézikönyv” alapján történik.

A **Magyar Mikrofinanszírozási hálózat** ® közös Helyi Mikrohitel konstrukcióit, a Hálózat tagjai, a hálózat elnöksége által elfogadott Mikrofinanszírozási Szabályzat alapján kialakított, a Mikrohitel Országos Szakmai Bizottság által jóváhagyott eljárásrend szerint működtetik.

A **Magyar Mikrofinanszírozási hálózat** ® egyes független mikrofinanszírozó szervezetei saját- vagy egyéb donoroktól kapott forrásaikból finanszírozott mikrohitel konstrukcióikat saját belső szabályozásuk alapján végzik.

10. PÉNZÜGYI ÉS MŰKÖDÉSI FENNTARTHATÓSÁG

A mikrofinanszírozási programok magyarországi működtetésének elmúlt 15 éve alatt, számos pozitív tapasztalat keletkezett a programok pénzügyi és működtetési fenntarthatóságával kapcsolatban. A Phare program által életre hívott Mikrohitel Program többször módosult formában, s váltakozó sikerességgel, ugyan, de mindmáig eredményesen működik. A működtetés első nyolc évében, a teljesen decentralizált időszakban országosan megvalósult a pénzügyi fenntarthatóság, a kapott alapok nominális értéke másfélszeresére nőtt.

Mikrohitel kihelyezések összesített adatai az Országos Mikrohitel Program első decentralizált időszakában 1992-2000. (Záró audit előtti tájékoztató jellegű adatok.)				
Biztosított alap (Ft)	Folyósított hitel (Ft)	Hitel alap nagysága az időszak végén (Ft)	Átlagos fordulat	Nominál érték növekedési hányad
3.915.864.102	11.072.129.199	5.965.611.430	2,8	1,5

Megjegyzés: A hálózat folyamatosan, több lépcsőben ezalatt az időszak alatt épült ki, a hitelösszeg legnagyobb mértéke 300.000 forintról fokozatosan 1.300.000 forintra nőtt.

Ebben az időszakban a létrehozott decentralizáltan kezelt mikrohitel alapokat **közvetlenül a hiteleket kihelyező szervezetek kezelték**, illetve gazdálkodtak azokkal. A központi koordináció költségei elenyészőek voltak, mert a feladatokat egy manager egy adminisztrátorral el tudta látni. Fontos látni azonban, hogy a pénzügyi fenntarthatóság szoros összefüggésben van a kezelt alap, illetve hitelportfólió nagyságával, a hitelek ügyleti kamatának mértékével, valamint a hitelezési veszteségek nagyságával. Ez utóbbi tényezőre jelentős kihatással van a hitelek kihelyezésekor vállalt kockázat mértéke, illetve a hitelek fedezeteként megkívánt jogi biztosítékok mértéke is.

A program 2000. évi központosítása a pénzügyi fenntarthatóság szempontjából is új helyzetet teremtett. A program bevételeinek már három szereplő költségeit kellett fedeznie (HVK, MVA, a résztvevő bank), s a kapott jutalékok megoszlása koránt sem volt arányos a végzet munkával. Az Országos Mikrohitel Program koordinátoránál erősen megnövekedett a központi apparátus költsége.

2002-ben a Magyar Mikrofinanszírozási Hálózat szakemberei kidolgozták az OMA nominál értéke fenntarthatósági feltételeit, melynek több elemét elfogadta a GKM 2005-ben (a banki szereplő kihagyása, s az MVA központi szerepének némi csökkentése).

Néhány szakmai érv a pénzügyi fenntarthatósággal kapcsolatban

Véleményünk szerint egyes közpénzekből finanszírozott, nemzetgazdasági érdekeket szolgáló programok beindításakor nem feltétlenül és nem kizárólag a pénzügyi megtérülést és fenntarthatóságot kell szem előtt tartani. Ilyennek tartjuk a mikrofinanszírozási programokat is. Az állami beavatkozás és finanszírozás szükségessége ezeknél a programoknál levezethető a **piaci kudarcok (market failures)** elméleti irányzatából, mely abból indul ki, hogy a piac normális, hatékony működésének vannak előfeltételei. Azokban az esetekben, ahol e feltételek hiányoznak, a zavartalan működés fenntartása érdekében kormányzati beavatkozásra, támogatásra van szükség. A már működő, illetve a potenciális mikrovállalkozók széles rétegének forrásigényét a pénzpiaci szereplők - ismert okokból - nem tudják, nem akarják finanszírozni, ezért állami beavatkozásra van szükség e vállalkozói réteg fejlesztése érdekében. Mindaddig, míg a piaci kudarc fennáll, a probléma kezelésére az állam támogatása indokolt. Megítélésünk szerint **a mikrohitel program tartós támogatása** (a veszteségek fedezése, az alap időnkénti feltöltése), **sokkal hatékonyabb megoldás, mint annak alternatívájaként segélyek és vissza nem térítendő támogatások nyújtása a rászoruló rétegeknek.**

Tehát a munkanélküliek vállalkozóvá válását elősegítő mikrohiteleknel nem szabad elsődlegesnek és kizárólagosnak tekinteni az alapok hozamnövelését. Hozamnövekedés a társadalom szempontjából úgy jelentkezik, hogy a munkanélküli nem áll sorban hónapokon keresztül munkanélküli segélyért (ez akár számszerűsíthető is), fenntartja saját magát és esetleg a családját, és nem utolsó sorban lehetősége van elkerülni azt a mentális és pszichés leépülést, ami a munkanélkülieknél gyakran kimutatható, és ami egyre nehezebbé teszi számukra munkaerőpiacra történő visszakerülést. Ezeket a szempontokat mérlegelve már nem olyan egyértelmű a pénzügyi fenntarthatóság kritériumának meghatározása, amelyet a nemzeti sajátosságok vizsgálatakor figyelembe kell venni. Nagyon fontos az adott gazdaság fejlettsége, társadalmi és kulturális háttere, amely akár az egyes országokon belül is jelentős eltéréseket mutathat.

11. A SEKTOR ELŐTT ÁLLÓ KIHÍVÁSOK

A magyarországi mikrofinanszírozó szektor előtt álló legnagyobb kihívások:

- **A szakmai szempontok hatékonyabb érvényesítése** a központi intézkedésekben, az Országos Mikrohitel Program további racionalizálása.
- A szociális és a vállalkozásfejlesztési célú mikrohitelzés célcsoportjának jobban megfelelő konstrukciók kialakítása.
- Hatékonyabb országos koordináció, oktatás, monitoring, marketingtevékenység kialakítása.
- **Alternatív források megszerzése** a Helyi Mikrohitel Programok működtetéséhez.
- Az egyes mikrofinanszírozó szervezetek hatékonyságának, szakmai színvonalának egységes, homogén szintre emelése.
- A JEREMIE Mikrohitel program minél szakszerűbb kialakítása: **„a virágozzon 100 virág” elvének és a piaci szempontok mindenek feletti érvényesítése helyett a program segítse elő a vállalkozásfejlesztési támogató intézményrendszer megerősítését, valamint a tanácsadói programokhoz való erős kötődését.**

A tanulmány Dr. Szabó Antal és Dr. Szirmai Péter, Almási Ákos, Dr. Szegedi Gyula anyagainak felhasználásával, valamint segítségükkel készült.